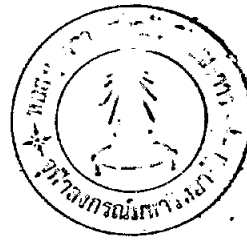

บทที่ ๑

บทนำ

ความเป็นมาของปัญหา

มหาวิทยาลัยเป็นสถาบันการศึกษาชั้นสูงของประเทศ ที่มีทั้งการสอน การวิจัย และการส่งเสริมเผยแพร่ (Extension) ของวิชาการและวิชาชีพชั้นสูง¹ มีหน้าที่อบรมให้นิสิตนักศึกษาเป็นปัญญาชน มีความรอบรู้ มีวิชาชีพระดับสูง เพื่อนำไปประกอบ อาชีพเป็นประโยชน์แก่ตนเองและสังคม ทำการวิจัยเสาะแสวงหาความรู้ใหม่สร้างบรรยากาศแห่งการเรียนรู้ การค้นคว้าไต่หาคำความจริง มุ่งให้นิสิตนักศึกษาเป็นผู้มีความคิดวิจฉัย มีความคิดสร้างสรรค์และมีจินตนาการ²

วิธีการสอนของอาจารย์ในมหาวิทยาลัยยึดหลักการว่า ไม่ว่าจะสอนวิชาการใด ต้องสอนในเรื่องเนื้อหาความรู้ของวิชานั้น ๆ สอนให้นิสิตนักศึกษารู้จักสรุปให้เกิดความคิดรวบยอด และรับหลักการของวิชานั้น ๆ ได้ สร้างทัศนคติที่ดีต่อวิชาที่กำลังสอนเพื่อให้นิสิต นักศึกษาเกิดความรักต่อวิชานั้น ๆ และเกิดความอยากรู้อยากเห็น ตลอดจนแนะนำให้ นิสิตนักศึกษามองเห็นช่องทางที่จะศึกษาค้นคว้าวิจัยเพิ่มเติมด้วยตนเอง โดยแนะนำแหล่งที่ ควรค้นคว้าให้³ ทั้งนี้ระบบการศึกษาจึงไม่เป็นการเรียนจากตำราเล่มเดียว ฟังคำ-

¹ กิ่งแห่ง พลังกูร, "การศึกษาชั้นมหาวิทยาลัย," ศูนย์ศึกษา, 12 (เมษายน, 2509), 5 - 28.

² โปยม วรรมศิริ, "ยุทธศาสตร์การบริหารมหาวิทยาลัยในประเทศไทย (ตอนที่ 1)," วารสารสภาการศึกษาแห่งชาติ, 7 (ตุลาคม, 2515), 40.

³ ภิญ โฉ สาสรร, หลักบริหารการศึกษา (พระนคร: ไทยวัฒนาพานิช, 2516 หน้า 271.

บรรยาย จดและท่องจำอย่างเคี้ยว แต่เป็นการสอนให้นักศึกษาค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเองมากขึ้น¹ สอนให้รู้จักวิธีเรียนด้วยตนเอง เพื่อที่จะได้มีความรู้ลึกซึ้งและทันต่อความเปลี่ยนแปลงของโลก ซึ่งอาจารย์ผู้สอนไม่สามารถที่จะติดตามไปสอนได้จนตลอดชีวิต² เมื่อแนวโน้มของการสอนในมหาวิทยาลัยได้เปลี่ยนแปลงไปเช่นนี้ สิ่งสำคัญและจำเป็นในการให้การศึกษแบบนี้ได้แก่ห้องสมุด เพราะห้องสมุดเป็นสถานที่รวมของสรรพวิทยาการต่าง ๆ ได้แกหนังสือ วารสาร สิ่งพิมพ์อื่น ๆ ต้นฉบับตัวเขียน สมุดข่อย กระจกจนอุปกรณ์โสตทัศนศึกษาทุกชนิด³ สิ่งเหล่านี้มีจำนวนพอเพียงและมีเนื้อหาขอบเขตลึกซึ้งตรงตามหลักสูตรของมหาวิทยาลัยและโครงการศึกษาค้นคว้าวิจัยของนิสิตนักศึกษาซึ่งส่งเสริมให้

¹Ellen Power, "Instruction in the Use of Books and Libraries : Preliminary Report to the Instructional Association of Technical University Libraries," Libri, XIX (No. 3, 1964), 253.

²Charles E. Odegaard, "Report from the President to the Faculty, October 1966." Address Presented in the Student Union Building Auditorium of the University of Washington, Seattle, Washington, October 11, 1966, quoted in Irving Lieberman, "The Use of Non - Print Media in Library School Instruction," Library Education : an International Survey (Champaign, Illinois, the Illinois Union Bookstore), p. 248.

³สุทธิลักษณ์ อ่ำพันวงศ์, บรรณารักษศาสตร์เบื้องต้น กล่าวถึงวิธีใช้หนังสือและห้องสมุด (พิมพ์ครั้งที่ 4 พระนคร : ไทยวัฒนาพานิช, 2515), หน้า 1.

มหาวิทยาลัยได้ทำหน้าที่ของตนให้สมบูรณ์¹ ห้องสมุดจึงเป็นหัวใจของมหาวิทยาลัย² เป็นแหล่งกลางของการศึกษาค้นคว้าวิจัย เพิ่มพูนความรู้ ความคิดให้ทันต่อความก้าวหน้าของวิชาการและช่วยพัฒนานิสิตนักศึกษาให้เจริญงอกงามทุกคน ห้องสมุดจึงมีความสำคัญต่อนิสิตนักศึกษาเป็นอย่างมาก ดังคำกล่าวของ ทอมัส คาร์ไลล์ (Thomas Carlyle) ที่ว่า "มหาวิทยาลัยที่แท้จริงของทุกวันนี้คือหนังสือ" (The true University of these days is a Collection of Books)³ เพราะสรรพวิชาการในโลกนี้ย่อมอยู่ในเล่มหนังสือแทบทั้งสิ้น⁴

เนื่องจากนิสิตนักศึกษาที่เข้าเรียนในมหาวิทยาลัยเป็นปีแรกขาดความรู้ในการใช้ห้องสมุด⁵ ไม่รู้จักส่วนต่าง ๆ ของหนังสือ ไม่รู้หลักในการประเมินคุณค่าของหนังสือ ไม่เข้าใจหน้าที่ของหน่วยงานในห้องสมุด ขาดความรู้เรื่อง บัตรรายการ หนังสืออ้างอิง

¹ สุทธิลักษณ์ อัมพันวงศ์, "ห้องสมุดมหาวิทยาลัย," บรรณารักษ์ 2500, 2505, หน้า 6.

² Kenneth J. Brough, Scholar's Workshop (Urbana: University of Illinois Press, 1953), p. 24.

³ Burton Stevenson, The Home Book of Quotations Classical and Modern (10th ed. Revised, New York: Dodd, Mead Company, 1967), p. 1107

⁴ สุทธิลักษณ์ อัมพันวงศ์, "คำนำ," บรรณารักษศาสตร์เบื้องต้น กล่าวถึงวิธีใช้หนังสือและห้องสมุด, หน้า ก.

⁵ Charlotte George, "An Experiment in Lobrary Instruction for Business Students," College and Research Libraries, XIX (May, 1958), 221.

เชิงอรอดและครรชนี¹ เช่นเดียวกับนิสิตนักศึกษาระดับสูงกว่าปริญญาตรี ไม่สามารถใช้
 ครรชนีวารสาร ขาดความรู้ในเรื่องการรวบรวมบรรณานุกรมในสาขาวิชาที่ตนต้องการ²
 ไม่รู้จักวรรณกรรมที่สำคัญ และแหล่งที่จะได้มาซึ่งข้อมูลสำหรับการวิจัย³ นิสิตนักศึกษา
 ซึ่งขาดความรู้ดังกล่าวจึงเกิดความสับสนและเสียเวลาไปกับการค้นคว้าที่ไม่ถูกวิธี จึงไม่ได้
 สิ่งที่ต้องการ⁴ และเห็นว่าระบบการจัดวัสดุต่าง ๆ ในห้องสมุดซับซ้อนยากแก่การใช้⁵
 โดยแท้จริงแล้ววัสดุต่าง ๆ ในห้องสมุดมีการจัดไว้อย่างมีระเบียบแบบแผนเป็นหมวดหมู่

¹Lulu Ruth Reed, "Do Colleges Need Reference Service?" Library Quarterly, XII (July, 1943), 240, quoted in Guy R. Lyle, The Administration of College Library (New York: H.W. Wilson, 1949), p. 214.

²Peyton Hurt, "The Need of College and University Instruction in the use of the Library," Library Quarterly, IV (July, 1934), pp. 436 - 48, quoted in Guy R. Lyle, op. cit., p. 213.

³Louis Round Wilson and Maurice F. Tauber. The University Library (New York: Columbia University Press, 1956), p. 425.

⁴Columbia University, Annual Report of the President... (1883), 46, quoted in Kenneth J. Brough, op. cit., p. 154.

⁵New York Library Association, Woodside, "Use Mis - Use, and Non - Use of Academic Libraries," Proceedings of the New York Library Association (NYLA) College and University Libraries Section Spring Conference held at Jefferson Community College, Watertown, May 1 - 2, 1970, quoted in Research in Education, VI (May, 1971), 78.

มีรายการบัตรซึ่งจะช่วยให้ค้นหาเรื่องราวที่ต้องการได้รวดเร็ว¹ หากแต่ผู้ใช้ห้องสมุดไม่เข้าใจวิธีการจัดการแบ่งหมวดหมู่และรายการบัตร² จึงทำให้เกิดความยุ่งยาก ได้ใช้เอกสารน้อย และได้รับความรู้น้อยไม่ลึกซึ้งกว้างขวาง³ เฟรคเคอริค โฮลเลอร์ (Frederick Holler) กล่าวไว้ว่า วัสดุต่าง ๆ ที่มีอยู่ในห้องสมุดเป็นผลงานที่เกิดจากความเจริญก้าวหน้าของมนุษย์ เช่นเดียวกับรถยนต์หรือพลังงานปรมาณู ซึ่งจะต้องมีคนนำไปใช้ แต่ก่อนการนำไปใช้ของนักศึกษาวิชาใช้ที่ถูกทดลอง มีฉะนั้นจะเป็นผลร้ายแก่ผู้ใช้ได้⁴ ในทำนองเดียวกัน นิสิตนักศึกษาจะได้รับประโยชน์อย่างสูงสุดจากการใช้ห้องสมุด จำเป็น

¹ Cecil B. Williams, A Research Manual for College Studies and Papers (3rd ed. rev.; New York: Harper & Row, 1963), p. 18.

² Robert S. Taylor, "A Coordinated Program of Library Instruction," College and Research Libraries, XVIII (July, 1957), 303.

³ P.B. Knapp, The Monteith College Library Experiment, p. 1 (Citing Proposal to the United State Office of Education, p. 1 - 2), quoted in T.G. Kirk, "A Comparison of Two Methods of Library Instruction for Students in Introductory Biology" Thesis (M.A.) Indiana University, College and Research Libraries, XXXII (November, 1971), 456.

⁴ Frederick Holler, "Library Material Without Instruction a Diaster?" Journal of Education for Librarianship, VIII (Summer, 1967), 38.

ต้องเรียนรู้วิธีใช้ห้องสมุด¹ อย่างถูกต้องเสียก่อน

ในปัจจุบันเป็นที่ยอมรับกันว่า การสอนวิธีใช้ห้องสมุดเป็นสิ่งจำเป็น² และเป็นหน้าที่สำคัญอย่างหนึ่งของมหาวิทยาลัยที่ควรจัดสอนให้นักศึกษา เพื่อให้การเรียนการสอนเป็นไปตามหลักสูตรอย่างสมบูรณ์ เพราะในการสอนวิชาใดก็ตามถ้าสอนโดยการใช้ห้องสมุดและห้องปฏิบัติการ จะเป็นวิธีสอนที่ได้ผลเต็มที่มากที่สุด⁴

มหาวิทยาลัยต่าง ๆ ในประเทศไทยก็ได้ตระหนักถึงคุณค่าของห้องสมุดที่มีต่อการศึกษาในระดับนี้ และเพื่อให้ นักศึกษาใช้ห้องสมุดได้อย่างถูกต้อง จึงได้จัดสอนวิธีใช้ห้องสมุดขึ้นหลายแบบ ผู้วิจัยเห็นว่าควรจะได้ศึกษาถึงสภาพของการเรียนการสอน ปัญหาต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุงการเรียนการสอนให้เหมาะสมยิ่งขึ้น

ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ได้มีผู้ทำการวิจัยเกี่ยวกับหลักสูตรวิชาวิธีใช้ห้องสมุดระดับปริญญาตรีในประเทศไทยเพียงเรื่องเดียว นอกจากนั้นเป็นการสำรวจบริการตอบคำถามและช่วยการค้นคว้า ความสามารถในการใช้ห้องสมุด และความสนใจในการอ่าน ดังจะได้อกล่าวตามลำดับต่อไปนี้

¹Sir E. Hale, "Library and Undergraduate : The Hale Committee Reports," Library Association Record, LXVIII (October, 1966), 358.

²L.C. Pugh, "Library Instruction Programmes for Undergraduate : Historical Development and Current Practice," The Library World, LXXI (March, 1970), 267.

³Hale, loc. cit.

⁴William Rainey Harper, The Trend in Higher Education (Chicago : University of Chicago Press, 1950), p. 126.

บุญศรี ไพรัตน์ ได้เสนอวิทยานิพนธ์เรื่อง "การประเมินผลหลักสูตรวิชาการใช้ห้องสมุด (L. Sc. 101) ในระดับปริญญาตรี วิทยาลัยวิชาการศึกษา" ผลการวิจัยพบว่า ความมุ่งหมายและเนื้อหาของหลักสูตรเหมาะสมดีแล้ว อัตราเวลาที่กำหนดไว้ในหลักสูตรยังน้อย ซึ่งควรเพิ่มอัตราเวลาให้มากขึ้น วิธีสอนที่ใ้มากที่สุดคือการบรรยายอุปกรณ์การสอนที่ใ้มากที่สุดคือ ตัวอย่างของจริง ในการประเมินผลผู้สอนคำนึงถึงเนื้อหาที่เรียนในชั้นเรียนปานกลาง ทั้งผู้สอนและนิสิตนักศึกษาเห็นตรงกันว่าได้รับความรู้ในวิชานี้ปานกลาง และต้องการให้เพิ่มอัตราเวลาเรียนและจำนวนหน่วยกิตให้มากขึ้นด้วย¹

ชีกา โทธิพุทธณะ ได้เรียบเรียงวิทยานิพนธ์เรื่อง "บริการตอบคำถามและช่วยการค้นคว้าของห้องสมุดมหาวิทยาลัยในประเทศไทย" ผลการวิจัยพบว่า ประเภทของบริการตอบคำถามและช่วยการค้นคว้าที่จัดทำในห้องสมุดมหาวิทยาลัยในประเทศไทย ประกอบด้วย บริการตอบคำถามในห้องสมุด ตอบคำถามทางโทรศัพท์ ทางไปรษณีย์ ช่วยการค้นคว้ารวบรวมบรรณานุกรม สอนวิธีใช้ห้องสมุด อธิบายและตีความข้อความจากหนังสือ บริการยืมระหว่างห้องสมุด ทำสารระสังเขป ทำบรรณนิวารสาร เฉพาะวิชา และบริการถ่ายเอกสาร ปัญหาในการดำเนินงานด้านนี้ส่วนใหญ่มีปัญหามาใน เรื่องสถานที่คับแคบ หนังสืออ้างอิงและวัสดุอ้างอิงยังไม่พอเพียงกับความต้องการของผู้ใช้ห้องสมุด บุคลากรผู้ทำหน้าที่บริการตอบคำถามและช่วยการค้นคว้ามี่จำนวนน้อยเกินไป และปัญหาเกี่ยวกับผู้ใช้ห้องสมุดส่วนใหญ่ยังไม่เข้าใจวิธีการใช้ห้องสมุด²

¹บุญศรี ไพรัตน์, "การประเมินผลหลักสูตรวิชาการใช้ห้องสมุด (L. Sc. 101) ในระดับปริญญาตรี วิทยาลัยวิชาการศึกษา" (วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิทยาลัยวิชาการศึกษาประสานมิตร, 2516). (อักษำเนา)

²ชีกา โทธิพุทธณะ, "บริการตอบคำถามและช่วยการค้นคว้าของห้องสมุด มหาวิทยาลัยในประเทศไทย" (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต แผนกวิชาบรรณารักษศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2515). (อักษำเนา)

ชมภู ไชคิจริยะ เสนอวิทยานิพนธ์เรื่อง "การใช้บัตรรายการของนิสิต นักศึกษา วิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตร" ผลการวิจัยพบว่า นิสิตนักศึกษาใช้บัตรรายการเพื่อ ค้นหาหนังสือตำรา ค้นหาหนังสืออ่านประกอบ ค้นหาหนังสือสำหรับเขียนรายงานที่ได้รับมอบหมายจากชั้นเรียน ค้นหาหนังสือที่อาจารย์กำหนดให้อ่านในวิชาที่กำลังศึกษา สำหรับนักศึกษาปริญญาโทส่วนมากจะค้นหาหนังสือเพื่อทำการวิจัย นิสิตนักศึกษาส่วนมากใช้เฉพาะรายการ เลขเรียกหนังสือ ชื่อผู้แต่ง ชื่อเรื่อง และหัวเรื่อง เพื่อเป็นเครื่องมือไปสู่หนังสือหรือวัสดุ ที่ต้องการ นิสิตนักศึกษามีปัญหาในเรื่องไม่เข้าใจการใช้บัตรหัวเรื่องมากที่สุด¹

ประจักษ์ เค็คแก้ว ได้เรียบเรียงวิทยานิพนธ์เรื่อง "การศึกษาความสัมพันธ์ ระหว่างความรู้ความเข้าใจการใช้ห้องสมุดกับผลสัมฤทธิ์ทางการ เรียนของนิสิตนักศึกษาปีที่ 4 วิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตร ปีการศึกษา 2514" ผลการวิจัยปรากฏว่า นิสิตชาย และนิสิตหญิง มีความรู้ความเข้าใจการใช้ห้องสมุดพอ ๆ กัน นิสิตจากกลุ่มตัวอย่างท่าคะแนน เฉลี่ยในเรื่องบรรณานุกรมและบรรณนิทัศน์สังเขปหนังสืออ้างอิง วารสารและครุขนิวารสาร ได้ต่ำกว่าครึ่งหนึ่งของคะแนนเต็ม นิสิตหญิงมีความรู้ความเข้าใจเรื่องบรรณานุกรมและ บรรณนิทัศน์สังเขปมากกว่านิสิตชาย ความรู้ความเข้าใจการใช้ห้องสมุดของ นิสิตทุกวิชาเอก มีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการ เรียนในระดับสูง²

¹ชมภู ไชคิจริยะ, "การใช้บัตรรายการของนิสิตนักศึกษาวิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตร" (วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตร, 2515). (อัครสำเนา)

²ประจักษ์ เค็คแก้ว, "การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ความเข้าใจการใช้ ห้องสมุดกับผลสัมฤทธิ์ทางการ เรียนของนิสิตชั้นปีที่ 4 วิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตร ปีการศึกษา 2514" (วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตร 2515) (อัครสำเนา)

สมจิต พรหมเทศ ได้เรียบเรียงวิทยานิพนธ์เรื่อง "การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ทักษะคติและความสามารถในการใช้ห้องสมุดของนักเรียนโรงเรียนปทุมคงคา นครหลวงกรุงเทพธนบุรี ซึ่งอยู่ในโครงการส่งเสริมการอ่านและสอนการใช้ห้องสมุด" ผลการวิจัยปรากฏว่า ทักษะในการใช้ห้องสมุดมีส่วนช่วยให้นักเรียนทำคะแนนในวิชาภาษาอังกฤษ และภาษาไทยดีขึ้น แต่ไม่มีอิทธิพลต่อผลการเรียนโดยส่วนรวมและผลการเรียนในวิชาสังคมศึกษา นอกจากนี้ค่าสัมฤทธิ์สหสัมพันธ์แสดงให้เห็นว่า ทักษะคติ ความสามารถในการใช้ห้องสมุด และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมีความสัมพันธ์กันอย่างเชื่อถือได้ ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับครูและอาจารย์ ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่ามีอยู่จำนวนน้อยที่ช่วยส่งเสริมให้นักเรียนมีนิสัยรักการอ่านและการค้นคว้า¹

พรทิพย์ มานะวุฒม์ ได้ศึกษาเรื่อง "สำรวจการใช้ห้องสมุดของนิสิตคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ปีการศึกษา 2500 - 2506" ผลปรากฏว่า ประเภทหนังสือที่นิสิตสนใจมากมีหนังสือพิมพ์ หนังสือตำราวิชาการศึกษา ความรู้ทั่วไป และวารสารด้านการศึกษา นิสิตต้องการให้เพิ่มหนังสือด้านวิชาการให้มากขึ้น ต้องการให้ขยายห้องสมุดให้กว้างพอกับจำนวนผู้ใช้ ต้องการให้มีบริการตอบคำถามและสอนวิธีการใช้ห้องสมุดให้แก่ นิสิตด้วย²

¹สมจิต พรหมเทศ, "การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ทักษะคติและความสามารถในการใช้ห้องสมุดของนักเรียนโรงเรียนปทุมคงคา นครหลวงกรุงเทพธนบุรี ซึ่งอยู่ในโครงการส่งเสริมการอ่านและสอนการใช้ห้องสมุด" (วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษา มหาวิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตร 2515) (อัครสำเนา).

²พรทิพย์ มานะวุฒม์, "สำรวจการใช้ห้องสมุดของนิสิตคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ปีการศึกษา 2500 - 2506" (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรบัณฑิต คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2507) (อัครสำเนา)

สมจิตต์ ปิยธรรม ได้ศึกษาเรื่อง "นิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยกับหอสมุดกลาง" ผลการวิจัยพบว่า นิสิตชั้นปีที่ 4 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มีทัศนคติต่อหอสมุดกลางโดยส่วนรวมในระดับปานกลาง ค่อนข้างต่ำ จำนวนครั้งในการใช้ห้องสมุดมีน้อยมาก นิสิตยังไม่เข้าใจการใช้ห้องสมุด และไม่ตั้งใจจะมาทำงานค้นคว้าในห้องสมุด แต่ใช้ห้องสมุดเป็นที่พูดคุยสนทนากันเท่านั้น เมื่อหาหนังสือจากชั้นไม้ไค้ก็ใช้วิธีถามเพื่อนมากกว่าถามบรรณารักษ์บางคนไม่หาเลย สิ่งต่าง ๆ ดังกล่าวนี้แสดงว่านิสิตขาดการฝึกอบรมให้รู้จักการใช้ห้องสมุดได้แก่การทำงานค้นคว้า และการหาความรู้เพิ่มเติมโดยการอ่าน¹

สมพิศ กฤตติกากุล ได้เสนอวิทยานิพนธ์เรื่อง "ความสนใจในการอ่านหนังสือของนิสิตชั้นปีที่ 1 - 5 คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย" ผลการวิจัยพบว่า นิสิตชอบอ่านหนังสือภาษาไทย แต่หนังสือที่นิสิตชอบอ่านมากที่สุดคือหนังสือพิมพ์รายวัน อาจารย์ผู้สอนในคณะนี้ส่งเสริมให้นิสิตไปค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติมในห้องสมุดคณะบ่อยครั้ง นิสิตเห็นว่าการอ่านมีประโยชน์มาก ความต้องการของนิสิตต้องการให้ห้องสมุดคณะมีสถานที่เงียบ เย็นสบาย ต้องการให้เจ้าหน้าที่สุภาพเรียบร้อย ต้องการให้มีบริการตอบคำถาม และช่วยการค้นคว้าและต้องการให้มีการสอนวิธีใช้ห้องสมุดแก่นิสิตด้วย²

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาสภาพของการสอนวิธีใช้ห้องสมุดในมหาวิทยาลัยทุกแห่งสำหรับนิสิตนักศึกษาระดับปริญญาตรีและระดับที่สูงกว่าปริญญาตรี ศึกษาอย่างละเอียดถึงการเรียนการสอนวิชา

¹สมจิตต์ ปิยธรรม, "การสำรวจเรื่อง นิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยกับหอสมุดกลาง" (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรบัณฑิต คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2507) (อัครสำเนา)

²สมพิศ กฤตติกากุล, "ความสนใจในการอ่านหนังสือของนิสิตชั้นปีที่ 1 - 5 คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย" (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรบัณฑิต คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2508) (อัครสำเนา)

วิธีใช้ห้องสมุดที่จัด เป็นวิชาบังคับ หรือวิชาเลือกในหลักสูตร สำหรับนิสิตนักศึกษา ระดับปริญญาตรี ซึ่งจะทำให้ทราบถึงความเหมาะสมของ จุดมุ่งหมาย เวลาที่กำหนดไว้ในหลักสูตร เนื้อหา วิธีสอน และการใช้อุปกรณ์การสอนรวมทั้งการวัดผล ปัญหาของการ เรียนการสอนวิชานี้ ตลอดจนจะ ได้ทราบถึงความต้องการ ข้อเสนอแนะของ ผู้สอน และ นิสิตนักศึกษา อันจะเป็น แนวทางในการปรับปรุง การสอนวิชานี้ให้มี ประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยมุ่งศึกษาถึงการ เรียนการสอนวิชาวิธีใช้ห้องสมุดที่จัด เป็นวิชาบังคับหรือ วิชาเลือกในหลักสูตร สำหรับนิสิตนักศึกษา ระดับปริญญาตรีในเรื่อง จุดมุ่งหมาย เวลาที่กำหนด ไว้ในหลักสูตร เนื้อหา วิธีสอนและการใช้อุปกรณ์การสอน รวมทั้งการวัดผล ปัญหาของการ เรียนการสอน ตลอดจนความ ต้องการ และ ข้อเสนอแนะของ ผู้สอนและ นิสิตนักศึกษา

กลุ่มตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่ ผู้สอนและ นิสิตนักศึกษาที่ ได้สอน และ เรียนวิชาวิธีใช้ห้องสมุดที่จัด เป็นวิชาบังคับหรือวิชาเลือกในภาคต้นของปีการศึกษา 2517 ในมหาวิทยาลัย 9 แห่ง ได้แก่ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ มหาวิทยาลัย-ขอนแก่น มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง และมหาวิทยาลัย-ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

ข้อตกลงเบื้องต้น

แบบสอบถามที่ใช้ในการวิจัยถือว่าถามได้ครบคลุมเนื้อหาที่ต้องการ ได้มากที่สุด และตัวอย่างประชากร ซึ่งได้แก่ผู้สอนและ นิสิตนักศึกษาถือว่าเป็นตัวแทนที่เชื่อถือได้ ตลอดจน คำตอบของแบบสอบถามที่ได้จากสำรวจถือว่าตรงกับความเป็นจริงและ เชื่อถือได้

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัยเรื่องนี้

การศึกษาวิจัยเรื่องนี้จะทำให้ทราบถึงสภาพของการสอนวิธีใช้ห้องสมุดในมหาวิทยาลัย และจะได้ เป็นแนวทางบางประการ สำหรับใช้ประกอบการพิจารณา เพื่อปรับปรุง การสอนวิธีใช้-

ห้องสมุด และการสอนวิชาวิธีใช้ห้องสมุดที่จัดเป็นวิชาบังคับหรือวิชาเลือกในหลักสูตรสำหรับนิสิตนักศึกษาระดับปริญญาตรีในมหาวิทยาลัยทั้ง 9 แห่ง ให้สอดคล้องกับความต้องการและความสนใจของนิสิตนักศึกษา อีกประการหนึ่ง เพื่อเสนอข้อเท็จจริงบางประการแก่ผู้สอนอันอาจใช้เป็นข้อมูลเพื่อปรับปรุงการสอนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

วิธีดำเนินการวิจัย

ค้นคว้าเรื่องการสอน วิธีใช้ห้องสมุดจากหนังสือ บทความวารสาร และสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ สัมภาษณ์ผู้สอนวิธีใช้ห้องสมุด แล้วนำข้อมูลที่ได้นี้มาเรียบเรียงเป็นส่วนหนึ่งของการวิจัยครั้งนี้ และใช้เป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถามเพื่อสำรวจสภาพของการสอนวิธีใช้ห้องสมุด ตลอดจนสำรวจการเรียนการสอนวิชาวิธีใช้ห้องสมุดที่จัดเป็นวิชาบังคับหรือวิชาเลือกในหลักสูตรสำหรับนิสิตนักศึกษาระดับปริญญาตรีในมหาวิทยาลัย 9 แห่ง แล้วนำข้อมูลที่ได้นี้มาวิเคราะห์และสรุปผลการวิจัยตลอดจนการเสนอแนะ

นิยามของคำต่าง ๆ ที่ใช้ในการวิจัย

การสอนวิธีใช้ห้องสมุด หมายถึง การสอนให้รู้จักใช้บริการ กิจกรรม หนังสือ สิ่งพิมพ์ วัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ ในห้องสมุด เป็นการสอนทั้งแบบไม่เป็นทางการ (Informal Library Instruction) และสอนแบบเป็นทางการ (Formal Library Instruction)

การสอนวิธีใช้ห้องสมุดแบบไม่เป็นทางการ ได้แก่ การสอนวิธีใช้ห้องสมุดแทรกอยู่ในขบวนการตอบคำถามของบรรณารักษ์แผนกบริการตอบคำถามและช่วยการค้นคว้าและบรรณารักษ์ห้องสมุดคณะ

การสอนวิธีใช้ห้องสมุดแบบเป็นทางการ ได้แก่ การปฐมนิเทศเรื่องห้องสมุด (Library Orientation) และการสอนเรื่องห้องสมุด (Library Instruction) การปฐมนิเทศเรื่องห้องสมุด หมายถึง การบรรยายเรื่องห้องสมุดในวันปฐมนิเทศและการนำชมห้องสมุด การสอนเรื่องห้องสมุด ได้แก่ การจัดเป็นวิชาบังคับหรือวิชาเลือกในหลักสูตร สอนวิธีใช้ห้องสมุดเป็นส่วนหนึ่งของวิชาต่าง ๆ และสอนวิธีใช้ห้องสมุดในช่วงระยะเวลา-

อันสั้น (Abridged Course)

วิชาวิธีใช้ห้องสมุด หมายถึงวิชาที่ให้ความรู้เรื่องห้องสมุดและการใช้ห้องสมุดอย่างละเอียด ซึ่งส่วนใหญ่กำหนดเป็นวิชาบังคับหรือวิชาเลือกในหลักสูตร

"วิชาวิธีใช้ห้องสมุด" ที่จัดสอนในมหาวิทยาลัยในประเทศไทย หมายถึง "วิชาการใช้หนังสือและห้องสมุด" และวิชา "วิธีการค้นคว้าและทำรายงาน" ที่จัดสอนในคณะอักษรศาสตร์ และคณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ตามลำดับ วิชา "การใช้ห้องสมุด" จัดสอนในมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ และมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิชา "ห้องสมุดเบื้องต้น" จัดสอนในมหาวิทยาลัยศิลปากร วิชา "LS 103 (Introduction to Library Science)" และวิชา "LS 107 (The Use of Books and Libraries)" จัดสอนในมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ วิชา "หลักการใช้นั่งสือและห้องสมุด" จัดสอนในมหาวิทยาลัยขอนแก่น วิชา "วิธีใช้ห้องสมุด" จัดสอนในมหาวิทยาลัยรามคำแหง และวิชา "ห้องสมุดและการศึกษาค้นคว้า" ที่จัดสอนในมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ผู้สอนวิธีใช้ห้องสมุด หมายถึง บรรณารักษ์และอาจารย์ผู้ซึ่งมีความรู้ในวิชาบรรณารักษศาสตร์ ทำการสอนวิธีใช้ห้องสมุด

นิสิตนักศึกษา นิสิตคณะอักษรศาสตร์ คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย นักศึกษามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ นิสิตมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ นักศึกษามหาวิทยาลัยศิลปากร มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ มหาวิทยาลัยขอนแก่น นิสิตมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ นักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหง และนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ หมายถึง นิสิตนักศึกษาในคณะวิชา/มหาวิทยาลัยแห่งนั้น ๆ ที่ได้เรียนวิธีใช้ห้องสมุดเท่านั้น.